

Ert Dnr: M2009/3975/Mk

Till: Miljödepartementet
registrator@environment.ministry.se

Kopia: Ansi Gerhardsson <ansi.gerhardsson@environment.ministry.se>

Synpunkter på förslag till ny kärnkraftslagstiftning

Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG, vill framföra följande synpunkter på förslagen till ny kärnkraftslagstiftning som presenterats i delbetänkandet SOU 2009:88 "Kärnkraft – nya reaktorer och ökat skadeståndsansvar" från utredningen om en samordnad reglering på kärnteknik- och strålskyddsområdet. De synpunkter på förslagen som MKG framför begränsar sig till att gälla frågeställningar som berör området kärnavfall.

Utredningen skriver att den, enligt direktiven, särskilt uppmärksammat lagändringens påverkan på det nuvarande programmet för hantering och slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall (s 20). Det främsta tecknet på en sådan särskild uppmärksamhet är att utredningen föreslår att 5 § kärntekniklagen kompletteras så att det av lagtexten framgår att frågan om bästa möjliga teknik samt hanteringen av använt kärnbränsle och kärnavfall ska tillmätas särskilt stor betydelse i samband med tillståndsprovningen av nya kärnkraftsreaktorer (s 23 med lagförändringsförslag på s 56 och författningskommentarer på ss 422-423).

Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG, anser att det är viktigt att det rådande läget inom kärnavfallsområdet tilläts en stor vikt i samband med tillståndsprovning av nya kärnkraftsreaktorer och stödjer utredningens förslag ändring av 5§ kärntekniklagen.

MKG anser det även är viktigt att utredningen i författningskommentaren markerar (s 423) att även avfallshanteringen omfattas av krav på bästa möjliga teknik. Däremot anser inte MKG att det räcker med att den som ansöker om uppförande och drift av en ny kärnkraftsreaktor endast ska ha en, som utredningen uttrycker det, " trovärdig plan" för hur

omhändertagandet ska ske av den ökade mängden avfall som uppstår vid drift av en ny kärnkraftsreaktor. Tillståndsprövningen av ett slutförvar av använt kärnbränsle ska enligt kärnkraftsindustrins planer påbörjas redan under 2011 och ett tillstånd skulle kunna vara klart ca 2015. En tillståndsprövning för ett nytt kärnkraftverk torde knappast ha nått ett beslutsläge för regeringen innan denna tidpunkt. MKG anser därför att det bör ställas krav på att ett tillstånd för att uppföra ett slutförvar för använt kärnbränsle bör finnas innan ett tillstånd ska kunna ges för att uppföra en ny kärnkraftsreaktor. Detta för att undvika den snart 40-åriga historiken som inneburit att svenska kärnkraftverk drivits utan att det funnits en slutförvarslösning för det använda kärnbränslet upprepas.

Utredningen föreslår även en ändring av 10 § 3 stycket i kärntekniklagen så att den som har tillstånd till kärnteknisk verksamhet ska svara för att de åtgärder vidtas som behövs för att på ett säkert sätt avveckla anläggningar i vilka verksamheten inte längre ska bedrivas "till dess att verksamheten vid anläggningarna har upphört och allt kärnämne och kärnavfall placerats i ett slutförvar som slutligt förslutits" (lagändringsförslag på s 58 med författningskommentarer på s 425). Ändringen tydliggör de skyldigheter tillståndshavaren för en kärnreaktor har för hantering och kostnader för kärnavfall efter en reaktor permanent stängts av.

Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG, anser att det är viktigt att ansvaret för alla framtida kostnader för avfall producerad av tillståndshavaren för ett kärnkraftverk tas fullt ut och stödjer utredningens förslag ändring av 10 § 3 stycket kärntekniklagen.

Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG, noterar att utredningen i det beskrivande avsnittet 13 om det svenska kärnavfallssystemet skriver att underlaget till avsnitten 13.2.1, 13.2.2, 13.3.2 och 13.4 har inhämtats från kärnkraftsindustrins kärnavfallsbolag SKB. Detta innebär att både nutidsbeskrivningen av läget inom kärnavfallsområdet och scenarier för framtida kärnavfallshantering vid nybyggnation av svensk kärnkraft och underlag till konsekvensanalys av sådana scenerier tagits fram av möjliga intressenter för nybyggnad av kärnkraft. Detta innebär att det i utredningen inte finns någon återspeglning av den stora osäkerhet som för närvarande råder om kärnkraftsindustrins kärnavfallsbolags SKB:s föreslagna slutförvarsmetod, den så kallade KBS-metoden, kommer att erhålla det tillstånd för uppförande på den plats, intill Forsmarks kärnkraftverk, som bolaget avser ansöka om sent 2010. Det finns osäkerheter vad gäller:

– den långsiktiga säkerheten av metoden. Under senare år har möjligheten för att de konstgjorda barriärerna av lera ska kunna garantera att det använda kärnavfallet kan hållas isolerat från människa och miljö i hundratusentals år ifrågasatts.

- den valda metoden är ett beslutat av en fullgod forsknings- och

utvecklingsinsats för att finna bästa möjliga teknik för ett slutförvar. Den alternativa metoden djupa borrhål har lyfts fram som ett alternativ som skulle kunna erbjuda högre långsiktig miljösäkerhet och i tillståndsprovningen kan framkomma att kärnkraftsindustrins forsknings- och utvecklingsprogram inte varit tillräckligt allsidigt i undersökningen av alternativa metoder.

– den valda platsen är ett resultat av en fullgod platsundersökningsprocess som haft som målsättning att finna den bästa möjliga platsen för ett slutförvar enligt KBS-metoden.

MKG menar att dessa osäkerheter borde ha uppmärksammats av utredningen eftersom frågan om att det finns en " trovärdig plan" för slutförvaring av använt kärnbränsle även för det använda kärnbränsle som redan producerats och som försätter att produceras av de kärnkraftsreaktorer som är i drift idag kan påverka frågan om det över huvud taget bör vara aktuellt att planera för uppförandet av nya kärnkraftreaktorer.

I avsnitt 13.4.1 (ss 205-208) redovisar utredningen ett scenario för utbyggd kärnkraft som innebär att minst dubbelt så mycket kärnavfall slutligen skulle produceras jämfört med de scenarier som används för de nuvarande kärnkraftverken. Utredningen spekulerar även i ett scenario som skulle ge tre gånger så mycket avfall.

Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG, vill markera att det inte bara är fråga om större totala volymer avfall. Eftersom underlaget är framtaget av kärnkraftsindustrins kärnavfallsbolag SKB finns det bara med några rader om att det framtida använda kärnbränslet kan ha en annan sammansättning, men inte vad det betyder miljömässigt. Kärnbränslet från nybyggda reaktorer används på ett sätt som gör det betydligt mer aktivt och farligt än det använda bränslet i dagens reaktorer. Detta innebär framför allt problem vid slutförvaringen där den högre aktiviteten gör att det tar längre innan slutförvaring kan ske efter det att bränslet tas ut ur reaktorn. Dessutom kan inte bränslet slutförvaras lika tätt som dagens använda kärnbränsle vilket ger större kostnader och större volymer för ett slutförvar. I vissa avseenden ger dessutom använt kärnbränsle från nya reaktorer större problem för den långsiktiga säkerheten.

I avsnitt 13.4.2 (ss 208-210) diskuterar utredningen – återigen med underlag från kärnkraftsindustrins kärnavfallsbolag SKB – behovet av en utbyggnad av ett slutförvar för använt kärnbränsle om det byggs nya kärnkraftsreaktorer. I avsnittet utgår utredningen inte från en möjlig utbyggnad av det slutförvar i Forsmark som bolaget avser söka tillstånd för att få bygga. I stället resonerar utredningen om möjligheten att bygga ut ett icke existerande slutförvar i Finland. Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG, vill uppmärksamma på att det inte är troliggjort att det på ett säkert sätt skulle gå att bygga ut ett slutförvar i Forsmark på ett

liknande sätt. Storleken på ett slutförvar i Forsmark är betydligt mer begränsat av att förvaret ska placeras i en geologisk formation – en tektonisk lins – vars fysiska storlek är bestämd. Att det skulle gå att placera avfall i flera våningar på ett långsiktigt säkert sätt i ett slutförvar är inte utrett.

Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG, stödjer slutligen inte utredningens förslag att komplettera 17 kap. 6 § miljöbalken för att begränsa det kommunala vetot inte bara för mellanlager och slutförvar av kärnavfall utan även för nya kärnkraftreaktorer.

Vänliga hälsningar,

Linda Birkedal

ordförande, MKG
070-530 36 86
linda.birkedal@naturskyddsforeningen.se

Johan Swahn

kanslichef, MKG
070-467 37 31
johan.swahn@mkg.se